

OPONENTSKÝ POSUDOK BAKALÁRSKEJ PRÁCE MGR. VERONIKY WANKOVEJ

Fakulta restaurování Univerzity Pardubice,
Ateliér restaurování a konzervace uměleckých děl na papíru
a souvisejících materiálech.

Téma bakalářské práce:

METODY ČIŠTĚNÍ UMĚLECKÝCH DĚL NA PAPIROVÉ PDLLOŽCE

Bakalářská práce Mgr. Veroniky Wankovej, ako sama autorka v anotácii uvádza, sa venuje metódam čistenia uměleckých děl na papíri, pričom cieľom práce je v jej praktickej rovine restaurovať dve konkrétne diela prevedené temperou na papieri a v teoretickej rovine zhmotiť a popísať metódy samotného čistenia. Okrem toho sa teoretická časť práce dotýka problematiky plesní na papierovej podložke, maliarskej techniky vaječnej tempery a nečistôt na uměleckých dielach.

Praktickú časť, ktorá je koncipovaná ako restaurovárska dokumentácia so všetkými potrebnými náležitostami, študentka začína základnými údajmi o predmetoch restaurovania. Tými sú dve diela s názvom: „Dva psi na dálnici I.“ a „Dva psi na dálnici II.“, z roku 1992, ktorých autorom je český maliar Miloš Sikora. Tento údaj o autorstve však v základných informáciách o restaurovaných predmetoch chýba, dočítame sa to až v nasledujúcej kapitole v „Typologickom popise diel“. Blížšie informácie o autorovi a jeho tvorbe sa však z textu nedozvedáme.

Po krátkom popise charakteru a stavu diel pred začiatkom restaurovárskej prác nasleduje kapitola 2.3. Prieskum diel. V tejto kapitole popisuje študentka dôležitosti a význam restaurovárskeho výskumu, jeho ciele a rôzne neinvazívne i invazívne metódy výskumu. V podkapitole 2.3.3., ktorá pojednáva už o konkrétnej realizácii prieskumu, chýba ale dostatočný popis použitých metód, postupov a materiálov potrebných pri samotnej realizácii výskumu. Výnimku tejto podkapitoly tvorí časť o mikrobiologickom prieskume, kde sa študentka tomuto popisu použitých metód a postupov podrobne venuje. Samotná kapitola začína tvrdením, citujúc: „Bylo zjištěno, že se jedná o vaječné tempery na ručních papírech...“ túto informáciu však nedoplnila žiadny fakt o tom ako študentka prišla k takémuto záveru. Nakoľko sa nachádzame v kapitole o realizácii výskumu, je toto tvrdenie unáhlené a urbiť záver na základe štrky na rube diela je nerozumné. Následne popisuje, čo sa na daných dielach nachádza a je viditeľné v dennom rozptylenom svetle, dokladujúce fotografiami. Nie je ale jasné, či na tieto závery prišla študentka pozorovaním voľným okom alebo mikroskopickým prieskumom. Až pri pohľade na priložené obrázky dokumentáciu je zjavné niekoľko kontasóbné zväčšenie, ktoré však pod obrázkami nie je nijako špecifikované ani upresnené.

Rovnako výskum v UV lumeniscencii je len konštatovaním, citujúc: „UV světlo potvrđilo zatekliny a skvrny po plesnách.“ Opať tu chýba popis toho, ako sa javia skvrny po plesnách v UV lumeniscencii, na základe čoho študentka vyvodila takéto závery. Je dôležité podotknúť, že samotný restaurovárský výskum vo všetkých svojich rovinách, je jednou z najdôležitejších fáz v procese restaurovania, a tak si vyžaduje i patričnú pozornosť. Sama študentka tento fakt v úvode kapitoly o výskume uvádza. Je preto potrebné s rešpektom a opatrnosťou pristupovať k záverom, jednoznačne ich podložiť viacerými výsledkami rôznych metód výskumu, ktoré sa vzájomne dopĺňajú a napokon i v konštatovaní je vhodnejšie použiť výraz: „pravdepodobne“. Rovnako mi v tejto časti praktickej práce chýba fotodokumentácia s miestami odobratia vzoriek potrebných pri chemicko-technickom prieskume.

Až v nasledujúcej podkapitole o vyhodnotení výskumu sa dozvedáme podstatný fakt o tom, že študentka mala možnosť konzultácie s autorom diel, ktorý použila maliarsku techniku konkretizuje. Je zrejme, že do stredu pozornosti sa dostávajú bielo-šedé skvrny, teda zákal na povrchu maleb. Napriek tomu ale v tejto podkapitole o výsledkoch výskumu, ostáva táto otázka stále otvorená. A teda i charakter týchto skvrn i spôsob ich odstránenia. Domnievam sa teda, že by bolo vhodnejšie podkapitolu o výsledkoch výskumu umiestniť na záver celej kapitoly o prieskume diel.

Vysoko hodnotím prácu študentky, ktorá sa v ďalšej podkapitole 2.3.5 Modelové vzorky, podrobne venuje príprave modelových vzoriek s rovnakou farebnou vrstvou ako majú restaurované diela a následnými skúškami rôznych metód čistenia. Pozitívne oceňujem i prehľadnú prácu s tabuľkami, podrobne popisuje metód a ich výsledkov, ktoré sú podané zrozumiteľne a výpovedne. V závere podkapitoly sa študentka doširoka k elegantnému riešeniu odstránenia zákalu a identifikovaniu charakteru tohto zákalu.

V kapitole 2.4. Restaurovárský zámer, alebo inak v návrhu na restaurovanie, absentujú rôzne alternatívy restaurovárskeho prístupu k uměleckým dielam, akou napr. mohla byť i možnosť ponechať bielo-šedý zákal, nakoľko sa zistilo, že je tento bielošedý zákal prirodzenou súčasťou uměleckých diel vzniknúc vplyvom prostredia a okolnosti a teda akousi stopou času jemu vlastnou. Bolo by teda vhodné doplniť argument, prečo sa študentka rozhodla diela restaurovať týmto spôsobom a zákal odstrániť. Podobne ako sa študentka neskôr v postupe restaurovárskej práce vyjadruje k ponechaniu odlacku textu novín na rube a šedavých plastických skvrn. Kapitola o postupe restaurovárskeho práca je vypracovaná precízne s podrobným popisom postupov a použitých materiálov. Jedine v znení o retuši chýba poznámka o jej reverzibilitate a použitej metóde, teda, či sa jedná o retuš napodobivú či neutrálnu a pod.

Teoretická časť bakalárskej práce sa vo svojich podrobných podkapitolách venuje postupe viacerým problematikám. Plesniam, vaječnému bielku, rôznym druhom nečistôt a napokon metódam čistenia a odstránovania týchto nečistôt. Samotné jadro práce, a teda metódy čistenia, študentka rozdeľuje na metódy čistenia suchou a mokrou cestou, metódy čistenia pomocou organických rozpúšťadiel a chemických reakcií, napokon metódy čistenia pomocou tepla. Teoretická práca je akýmsi súpisom rôznych metód čistenia, vypracovaná prehľadne, zmysluplne a výpovedne. Študentka sa podrobne venuje jednotlivým metódam a popisuje možnosti ich využitia v restaurovárskej praxi. V prípade

metódy „paraprint washing“ a kapitoly o bielení štuđenka uvádza, že nebolo potrebné ich rozvíjať do podrobnosti, nakoľko sa nepredpokladalo ich použitie pri restaurovaní vybraných diel. Napriek tomuto argumentu by teoretická práca detailnejšie spracovávala týchto častí na kvalite iba pridal. Podobne ako sa študentka so záujmom venuje v kapitole o Lasery, tejto metóde čistenia, napriek tomu, že ju neplánovala pri restaurovaní diel použiť.

Nakoľko teoretická časť bakalárskej práce nie je len teóriou, ale podáva konkrétne informácie použiteľné v praxi, hodnotím ju ako veľmi prínosnú.

V záverečnom texte výstižne študentka zhrnula potrebu a zmysluplnosť tejto práce, zrekapitulovala jednotlivé výsledky výskumov a restaurátorské postupy a tak integrovala obe časti textu ako praktickú tak i teoretickú do jedného zrozumiteľného celku. V budúcnosti by som zvažila možnosť umiestniť teoretickú časť pred praktickú, čím by sa praktické otázky a riešenia priamo odvolávali a nadväzovali na teoretickú časť, jej výsledky a závery.

Študentka vo svojej bakalárskej práci ukázala dobrú úroveň jazyka, vhodne a dostatočne pracuje s českou i zahraničnou literatúrou, kladne hodnotím i rozsah obrazovej a inej textovej prílohy. Oceňujem jej restaurátorský záťah, to s akou citivosťou pristúpila k procesu restaurovania a aké úsilie vynaložila na zistenie najvhodnejšej metódy na odstránenie zákalu z povrchu umeleckých diel. Po formálnej prezentačnej, obsahovej i rozsahovej stránke prácu klasifikujem ako veľmi dobrú až na kapitolu o výskume, ktorú považujem napriek textovým prílohám, ktoré dokumentujú množstvo výskumu prevedeného na dielach, ako nie celkom uspokojivú.

Pre tento nedostatok hodnotím, inak veľmi kvalitnú a prínosnú prácu stupňom 1- a doporučujem bakalársku prácu Mgr. Veroniky Wankovej k obhajobe.

Mgr. art. Jarmila Tarajčíčková, ArtD.
V Poprade 9.9.2013